

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

**II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

OKTYABR, 2026-YIL

ISBN 978-9910-8337-7-9

O‘ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI. II Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2026. – 200 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o‘tkazilgan sana: 2026-yil, 2-oktyabr

Mas’ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur nashrda “O‘zbekiston — 2030: innovatsiya, fan va ta’lim istiqbollari” nomli II Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi doirasida taqdim etilgan ilmiy maqolalar to‘plami jamlangan. Unda O‘zbekistonning turli oliy ta’lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari, tarmoq tashkilotlari, mustaqil tadqiqotchilar tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiyot, huquq, biologiya, tibbiyot va boshqa sohalarga oid maqolalar kiritilgan. Maqolalarda ilm-fanning zamonaviy yo‘nalishlari, innovatsion texnologiyalar, ta’lim islohotlari hamda barqaror taraqqiyotga oid masalalar muhokama qilingan. To‘plam akademik izlanishlar, amaliy tajribalar va ilmiy xulosalarni birlashtirgan holda, fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish va ilmiy hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsiya, fan va ta’lim, O‘zbekiston 2030, barqaror rivojlanish, ilmiy izlanishlar, fanlararo integratsiya, ilmiy hamkorlik, texnologik taraqqiyot, zamonaviy ta’lim.

ISBN 978-9910-8337-7-9

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

O'ZBEK TILIDA KOSMETOLOGIYA TERMINLARINING DERIVATSION XUSUSIYATLARI

Berdimurotova Sevara Maxmudovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti,
Xorijiy til va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi
Termiz, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'zbek tilida qo'llanadigan kosmetologiya terminlarining derivatsion xususiyatlari tahlil qilinadi. Kosmetologik leksikaning shakllanishida morfologik va sintaktik so'z yasalishi, o'zlashma asoslarning moslashuvi hamda umumxalq birliklarining terminlashuvi muhim omillar sifatida ko'rib chiqiladi. Sohaviy terminlar tarkibida -gich, -uvchi/-vchi, -ish/-sh, -li, -siz va -lik kabi o'zbek tiliga xos derivatsion vositalar orqali hosil bo'lgan birliklar, shuningdek, xalqaro asoslardan tarkib topgan gibrid birliklar tahlil qilinadi. "Namlagich", "tozalagich", "oqartirish" kabi birliklarning strukturaviy va semantik xususiyatlari, shuningdek, "teri parvarishi", "qarishga qarshi vosita" va "quyoshdan himoyalovchi krem" singari ko'p komponentli terminlarning analitik modeli yoritiladi. Tadqiqotda o'zlashma terminlarning tayyor birlik sifatida kirishi va keyinchalik o'zbekcha affiksalar yoki sintaktik modellar bilan birikishi ham ko'rsatib beriladi. Natijalar kosmetologiya terminlarini tizimlashtirish, me'yorlashtirish va sohaviy lug'atlar yaratish, shuningdek, professional muloqotda terminologik aniqlikni ta'minlash uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: kosmetologiya, termin, derivatsiya, so'z yasalishi, affiksatsiya, o'zlashma, gibrid termin, terminologiya.

Kalit so'zlar: kosmetologiya, termin, derivatsiya, so'z yasalishi, affiksatsiya, o'zlashma so'z, gibrid termin, terminologiya.

DERIVATIONAL FEATURES OF COSMETOLOGY TERMS IN THE UZBEK LANGUAGE

Berdimurotova Sevara Maxmudovna

Termiz university of economics and service,
teacher of the department of Foreign language and literature
Termez, Uzbekistan.

Annotation. This article examines the derivational features of cosmetology terms used in the Uzbek language. It focuses on morphological and syntactic word formation, the adaptation of borrowed bases, and the terminologization of common lexical items. Particular attention is paid to terms formed with Uzbek derivational elements such as -gich, -uvchi/-vchi, -ish/-sh, -li, -siz, and -lik, alongside hybrid formations based on international lexical components. The study analyzes the structural and semantic properties of namlagich, tozalagich, and oqartirish, as well as multi-word terms such as "teri parvarishi," "qarishga qarshi vosita," and "quyoshdan himoyalovchi krem." It also considers how borrowed terms enter Uzbek as established lexical units and subsequently participate in new morphological or syntactic formations. The findings indicate that the development of Uzbek cosmetology terminology depends on both the language's internal word-formation resources and the international exchange of scientific and professional vocabulary. The results may support the systematization, standardization, and lexicographic description of cosmetology terms and contribute to greater terminological consistency in professional communication.

Key words: cosmetology, term, derivation, word formation, affixation, borrowing, hybrid term, terminology.

Kirish Kosmetologiya terminologiyasi zamonaviy tibbiyot, dermatologiya, farmakologiya va estetik parvarish bilan bog'liq holda shakllanayotgan faol sohaviy leksik qatlamdir. Yangi mahsulotlar, muolajalar va texnologiyalarning paydo bo'lishi yangi

tushunchalarni ixcham va aniq nomlash ehtiyojini kuchaytiradi. Terminologik birlikning shakllanishida esa tilning umumiy so'z yasash imkoniyatlari hamda xalqaro terminologik aloqalar bir vaqtda ishtirok etadi.

A. Hojiyev so'z yasashini asos va yasovchi vosita o'rtasidagi munosabatlar bilan bog'laydi va o'zbek tilidagi derivatsion tizimni alohida tadqiq etadi [5; 8–11-b.]. Terminologik birliklar uchun esa so'z yasash vositasining mavjudligi bilan birga, hosila shaklning ma'lum tushunchani tizim ichida barqaror ifodalashi muhim. Shu sababli kosmetologiya terminlarining derivatsion xususiyatlarini o'rganish nafaqat morfologik, balki terminologik muammolarni ham yoritadi.

Kosmetologiya sohasidagi terminlarning bir qismi umumxalq tilidagi birliklardan shakllanadi. Bunda mavjud fe'l yoki otga derivatsion vosita qo'shilib, muayyan kasbiy tushunchani ifodalovchi yangi birlik yuzaga keladi. Masalan, namla - asosidan namlagich, tozala-asosidan tozalagich, oqartir- asosidan oqartirish kabi birliklar hosil bo'ladi. Mazkur birliklarning ma'nosi nisbatan shaffof bo'lib, asos va hosila o'rtasidagi munosabatni bevosita kuzatish mumkin. Terminologiyada bunday motivatsiya foydalanuvchiga tushunchaning umumiy mazmunini anglashga yordam beradi.

Morfologik derivatsiyaning yana bir ko'rinishi xususiyat yoki munosabat bildiruvchi birliklarning yuzaga kelishidir. Kosmetologik, dermatologik kabi terminlarda o'zlashma asoslar o'zbek tilidagi sifat yasovchi vositalar bilan birikadi. Bunday shakllar xalqaro ilmiy leksika va milliy grammatik tizimning o'zaro ta'sirini aks ettiruvchi gibril birliklar sifatida namoyon bo'ladi. Zamonaviy kosmetologiya terminologiyasida aynan o'zlashma qatlamning faolligi alohida qayd etilmoqda [2; 679–681-b.].

Tadqiqotlarda kosmetologiya terminlarining ingliz, rus va o'zbek tillaridagi shakllanishi o'rtasida farqlar borligi, ingliz tilida kompozitsiya va affiksatsiya, o'zbek tilida esa o'zlashma, tavsifiy birikma va kalka kabi vositalarning parallel ishlashi ko'rsatilgan [2; 679–680-b.]. Bu holat o'zbek tilidagi derivatsion jarayonni faqat sof milliy model bilan cheklab bo'lmasligini ko'rsatadi.

O'zlashma birliklar o'zbek tiliga tayyor termin sifatida kirishi mumkin: piling, lifting, filler, toner, serum, lazer va boshqalar. Biroq o'zlashma birlikning mavjudligi hali derivatsiya hodisasi hisoblanmaydi. Derivatsiya o'zlashma asos keyinchalik yangi hosila yoki terminologik birikma yaratishda qatnashgandagina yuzaga keladi. Masalan, lazer asosida lazerli, lazer terapiyasi, lazer muolajasi kabi birliklarning paydo bo'lishi o'zlashma asosning milliy sintaktik va morfologik tizimga integratsiyalashayotganini ko'rsatadi.

Shu nuqtayi nazardan kosmetologiya terminlarini uch asosiy guruhga ajratish mumkin: milliy derivatsiya asosida hosil bo'lgan terminlar; o'zlashma asosli yoki gibril hosilalar; ko'p komponentli terminologik birikmalar. Ushbu guruhlar o'rtasida keskin chegaralar mavjud emas. Bir termin dastlab o'zlashma sifatida kirib, keyinchalik o'zbek tilida yangi derivatsion qatorning markaziga aylanishi mumkin.

Terminologik tizimning shakllanishida sintaktik usul ham muhimdir. Teri parvarishi, yuz terisi, kosmetik vosita, terini namlantiruvchi vosita, qarishga qarshi krem, quyoshdan himoyalovchi krem kabi birliklar bir nechta komponentning sintaktik munosabati asosida hosil bo'ladi. Bunda terminning asosiy ma'nosi barcha komponentlarning birgalikdagi semantik vazifasi orqali yuzaga keladi.

Ko'p komponentli terminlar ayniqsa murakkab kosmetologik tushunchalarni nomlash uchun qulay. Masalan, krem umumiy mahsulot nomi bo'lsa, qarishga qarshi krem uning funksional yo'nalishini, quyoshdan himoyalovchi krem esa himoya xususiyatini bildiradi. Demak, aniqlovchi komponent terminning differensial belgisini belgilaydi va bir-biriga yaqin tushunchalarni farqlashga yordam beradi.

Terminologik birikmalarni hosil qilishda so'z tartibi va semantik markazning saqlanishi muhim. O'zbek tilida aniqlovchi odatda aniqlanmishdan oldin kelib, tushunchaning umumiy nomini toraytiradi. Shu jihat kosmetologik terminlarni tavsifiy va semantik shaffof birliklar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bunday analitik model zamonaviy terminologiya taraqqiyotining tabiiy ko'rinishi sifatida baholanishi mumkin.

O'zbek kosmetologiya terminologiyasida derivatsiya jarayonini tahlil qilishda terminlashuv hodisasiga ham e'tibor berish lozim. Umumxalq leksikasidagi birlik muayyan kasbiy kontekstda qo'llanib, o'zining umumiy ma'nosidan torroq, maxsus ma'noga ega bo'lishi mumkin. Niqob, zardob, baza kabi ayrim birliklar kosmetologik diskursda ma'lum mahsulot yoki vosita turining nomi sifatida ishlatiladi. Bunday holatda yangi shakl emas, balki yangi terminologik ma'no yuzaga keladi.

Semantik ixtisoslashuv derivatsiyaning morfologik ko'rinishidan farq qiladi, biroq terminologik nominatsiyada u bilan teng darajada muhim. Chunki yangi tushunchani nomlash uchun har doim yangi leksema yaratish shart emas; mavjud birlikning ma'nosini sohaga mos ravishda toraytirish ham nominativ ehtiyojni qondiradi. Kosmetologiya terminologiyasining rivojlanishida ana shu tejamkor mexanizm sezilarli o'rin tutadi.

Kosmetologiya terminlarining derivatsion xususiyatlarini tavsiflashda terminning strukturaviy modeli bilan uning semantik vazifasini birgalikda ko'rish maqsadga muvofiq. "Namlagich"da -gich vosita nomini hosil qilsa, "oqartirish"da -ish jarayon ma'nosini yuzaga chiqaradi. "Kosmetologik"da esa hosila shakl predmet yoki hodisaning kosmetologiyaga mansubligini bildiradi. Shunday qilib, derivatsion vosita terminning konseptual turini belgilashda ishtirok etadi.

Quyidagi modellarda mazkur munosabatlar umumlashtiriladi: asos + -gich → vosita nomi; asos + -uvchi/-vchi → bajaruvchi yoki funksional xususiyat; asos + -ish/-sh → jarayon nomi; asos + -li/-siz → belgi yoki mavjudlik-mavjud emaslik munosabati; o'zlashma asos + -ik → sohaga oid sifat; aniqlovchi + aniqlanmish → murakkab terminologik birikma. Ushbu modellar kosmetologiya leksikasida turli semantik vazifalarni bajaradi.

Morfologik derivatsiya bilan birga terminlarning kompozitsion va analitik tuzilishi ham sohaning konseptual differensiallashuvini aks ettiradi. Masalan, teri parvarishi umumiy jarayonni bildirsa, terini namlantiruvchi parvarish yoki qarishga qarshi parvarish singari birliklar jarayonning yo'nalishini aniqlashtiradi. Termin tarkibiga yangi aniqlovchi komponent qo'shilishi bilan semantik hajm torayadi va yangi terminologik birlik yuzaga keladi.

O'zlashmalar masalasida xalqaro birliklarning o'zbek tiliga qabul qilinishini ikki bosqichda kuzatish mumkin. Dastlab birlik to'g'ridan-to'g'ri o'zlashadi yoki transliteratsiya qilinadi. Keyingi bosqichda esa u o'zbekcha so'z birikmalari tarkibiga kiradi yoki milliy yasovchi vositalar bilan birikadi. Bu jarayonni terminologik integratsiya sifatida izohlash mumkin. Kosmetologiya, dermatologiya va estetik tibbiyotga oid ko'plab birliklarda xalqaro komponent va milliy sintaktik model birgalikda ishlaydi.

Atamuratovanning tadqiqotida kosmetologiya terminlarining o'zbek tiliga o'tishida transliteratsiya, kalka va ekvivalent tarjima kabi usullar ajratiladi [1; 23–25-b.]. Bu usullar derivatsiya bilan bir xil hodisa bo'lmasa-da, terminlarning keyingi derivatsion hayotini belgilashi mumkin. Xususan, transliteratsiya orqali kirgan termin o'zbek tilida mustaqil leksik baza sifatida faol ishlatilsa, undan yangi terminologik birikmalar hosil bo'lishi mumkin.

Rus tilidagi kosmetologiya terminologiyasida ham inglizcha o'zlashmalarning faol kirib kelishi, ayrim hollarda esa tavsifiy uzatish usulidan foydalanish kuzatiladi [7; 609–613-b.]. Mazkur hodisa o'zbek tilidagi jarayon bilan qiyoslanganda terminlarning xalqaro aylanishi umumiy tendensiya ekanini ko'rsatadi. Biroq har bir til o'zining fonetik, grafik va grammatik imkoniyatlariga ko'ra o'zlashma terminni qayta shakllantiradi.

Kosmetologiya terminologiyasining derivatsion tizimida o'zlashma va milliy birliklarning birgalikda ishlashi terminologik gibridlanish hodisasini yuzaga keltiradi. Masalan, lazer + li, kosmetolog + ik kabi hosilalarda asos o'zlashma qatlamga mansub bo'lsa-da, hosila shakl o'zbek tilining derivatsion imkoniyatlari bilan tashkil topadi. Bunday birliklar xalqaro terminologiyani milliy til tizimiga moslashtirishning samarali vositalaridan biridir.

Gibrid birliklarning ilmiy qiymati ularning ikki xil vazifani birlashtirishida ko'rinadi: ular xalqaro tushuncha bilan aloqani saqlaydi va shu bilan birga o'zbek tilining grammatik qoidalarga moslashadi. Natijada termin professional muloqotda tanish bo'lgan xalqaro asosni saqlagan holda, o'zbekcha gap tuzilishida erkinroq qo'llanish imkoniga ega bo'ladi.

Biroq o'zlashma birliklarning haddan tashqari ko'payishi terminologik me'yorlashtirish masalasini ham yuzaga keltiradi. Bir tushuncha uchun xalqaro termin, o'zbekcha tavsifiy ekvivalent va boshqa til orqali kirgan variantning parallel ishlatilishi terminologik xilma-xillikni oshiradi. Shu sababli terminning qo'llanish doirasi, semantik aniqligi va derivatsion imkoniyati birgalikda baholanishi zarur.

Terminologik birlikning mahsuldorligi uning keyingi derivatsion imkoniyatida ham namoyon bo'ladi. Masalan, parvarish asosidan teri parvarishi, yuz parvarishi, soch parvarishi, apparat parvarishi kabi birikmalar hosil bo'lishi mumkin. Bitta komponentning turli aniqlovchilar bilan birikishi natijasida terminologik qator kengayadi. Xuddi shuningdek, lazer asosida lazerli muolaja, lazer terapiyasi, lazerli tozalash singari birliklar hosil bo'ladi.

Bu jarayonda semantik markaz va differensial komponentlarning munosabati muhim. "Teri parvarishi"da parvarish markaziy tushuncha bo'lsa, "teri" uning obyektini ko'rsatadi. "Terni namlantiruvchi vosita"da esa vosita markaziy komponent, namlantiruvchi esa uning funksional belgisidir. Demak, terminologik birikmaning derivatsion imkoniyati ko'pincha uning ichki sintaktik strukturasi bog'liq.

Kosmetologiya terminlarining derivatsion xususiyatlarida sinonim yoki variant birliklar ham uchrashi mumkin. Masalan, bir tushuncha xalqaro termin bilan yoki o'zbekcha tavsifiy birikma bilan nomlanishi ehtimoli mavjud. Bunday parallel shakllar terminologiyaning shakllanish bosqichida tabiiy hisoblanadi. Ularni tartibga solishda terminning kasbiy qo'llanish darajasi, tushunchaga mosligi va til me'yorlariga muvofiqligi hisobga olinishi kerak.

Terminologiya nazariyasida terminlar alohida birliklar yig'indisi emas, balki konseptual tizimning til orqali ifodalanishi sifatida qaraladi [3; 10–15-b.]. Shu sababli derivatsion tahlil ham faqat morfemalarni ajratish bilan cheklanmasligi kerak. Hosila birlikning tushunchalar

tizimidagi o'rni, boshqa terminlar bilan aloqasi va professional kommunikatsiyadagi vazifasi ham aniqlanishi lozim.

Kosmetologiya terminologiyasida bunday tizimlilik ayniqsa ravshan: soha nomi, xizmat yoki muolaja nomi, mahsulot nomi, ingredient, tana qismi va estetik natijani bildiruvchi birliklar o'zaro semantik aloqada bo'ladi. Bir terminning yangi aniqlovchi yoki ya sovchi vosita bilan kengayishi konseptual maydonning yangi qismini nomlashga xizmat qiladi. Shunday qilib, derivatsiya kosmetologiya terminologiyasining doimiy yangilanib turish mexanizmlaridan biridir.

Tadqiqot natijalari kosmetologiya terminologiyasida uchta asosiy derivatsion yo'nalishning bir-biri bilan uzviy bog'langanini ko'rsatadi. Birinchi yo'nalish — ichki, milliy derivatsiya. Bu yo'nalishda o'zbek tilining mavjud so'z yasash vositalari asosida namlagich, tozalagich, oqartirish, himoyalash kabi birliklar shakllanadi. Ikkinchi yo'nalish — o'zlashma asosidagi derivatsiya va gibridlanish. Bunda xalqaro terminologik asoslar o'zbekcha affiks yoki sintaktik model bilan birikadi. Uchinchi yo'nalish — analitik va semantik nominatsiya bo'lib, mavjud leksemalar terminologik birikma yoki ixtisoslashgan ma'no orqali yangi tushunchalarni nomlaydi.

Bu uch yo'nalish bir-birini inkor etmaydi. Aksincha, zamonaviy kosmetologiya terminologiyasining rivojlanishi aynan ularning parallel ishlashi bilan tavsiflanadi. Ingliz va o'zbek kosmetologiya terminologiyasining qiyosiy tahlilida ingliz tilida compound terms va affixationning faolligi, o'zbek tilida esa o'zlashmalar, tavsifiy birikmalar va kalkalarning keng tarqalishi qayd etilgan [2; 679–680-b.].

Derivatsion modelning mahsuldorligini baholashda faqat terminning shakliga e'tibor qaratish yetarli emas. Model qancha turdagi tushunchani nomlay olishi, hosila birlikning ma'nosi qanchalik aniq anglashilishi va yangi texnologiyalar paydo bo'lganda modelning qay darajada moslasha olishi ham muhim. Shu ma'noda o'zbekcha -gich va -uvchi/-vchi vositalari predmet va funksiyani nomlashda, -ish/-sh esa jarayonni nomlashda qulay imkoniyat yaratadi.

Semantik ixtisoslashuv esa terminologik tizimning iqtisodiy mexanizmi sifatida alohida ahamiyatga ega. Mavjud umumxalq birlikning maxsus ma'noda qo'llanishi yangi termin yaratish uchun qo'shimcha formal vosita talab qilmaydi. Masalan, zardob yoki niqob singari birliklar kosmetologik kontekstda mahsulot turi sifatida aniq tushuncha ifodalaydi. Biroq bunday birliklarning terminologik maqomi kontekst, izoh va sohaviy qo'llanish orqali mustahkamlanadi.

Terminlar shakllanishidagi o'zlashma jarayoni ham bir tekis emas. Ba'zi birliklar o'zbek tiliga fonetik va grafik moslashtirilgan shaklda kirs, boshqalari asl ko'rinishiga yaqin holda ishlatiladi. Atamuratova kosmetologiya terminlarining o'zbek tilidagi shakllanishida transliteratsiyaning faol usullardan biri ekanini ko'rsatadi [1; 24–25-b.]. Bu holat terminlarning keyingi derivatsion imkoniyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi: tilga chuqurroq singgan birliklar odatda milliy sintaktik modellar bilan faolroq birikadi.

Terminologik me'yorlashtirish nuqtayi nazaridan asosiy masala xalqaro terminni rad etish yoki to'liq qabul qilish emas, balki tushuncha va nom o'rtasidagi barqaror munosabatni ta'minlashdir. Agar xalqaro birlik professional kommunikatsiyada mustahkam o'rnashgan bo'lsa, uni o'zbekcha izoh yoki tavsifiy ekvivalent bilan birgalikda qo'llash mumkin. Bunday ikki

qatlamli yondashuv mutaxassislararo va ommaviy kommunikatsiya o'rtasidagi farqni hisobga olish imkonini beradi.

O'zbek kosmetologiya terminologiyasini kelajakda tartibga solish uchun derivatsion lug'at modeli ham ishlab chiqilishi mumkin. Unda asosiy termin, uning hosila shakllari, terminologik birikmalari, sinonimik yoki variant ko'rinishlari, shuningdek, rus va ingliz tillaridagi ekvivalentlari ko'rsatilishi maqsadga muvofiq. Bunday tizim nafaqat lug'at tuzuvchilar, balki tarjimon, o'qituvchi, tadqiqotchi va amaliyotchi mutaxassislar uchun ham qulay bo'ladi.

Umuman, kosmetologiya terminlarining derivatsion xususiyatlari til va soha o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatni aks ettiradi. Ilmiy taraqqiyotyangi tushunchalarni paydo qilsa, til ularni o'z ichki vositalari va xalqaro nominatsiyalar yordamida nomlaydi. Yangi nomlar, o'z navbatida, terminologik tizimning rivojlanishiga turtki beradi. Shu jihatdan kosmetologiya terminologiyasi o'zbek tilining zamonaviy nominativ imkoniyatlarini kuzatish uchun muhim materialdir.

XULOSA

Tadqiqot natijasida o'zbek tilidagi kosmetologiya terminologiyasining derivatsion tizimi bir nechta o'zaro bog'liq mexanizmlar asosida shakllanishi aniqlandi. Morfologik derivatsiyada -gich, -uvchi/-vchi, -ish/-sh, -li, -siz, -lik kabi vositalar orqali vosita, jarayon, xususiyat va belgi nomlari hosil qilinadi. Namlagich, tozalagich, oqartirish singari birliklar milliy derivatsion modelning mahsuldorligini namoyon etadi.

Ikkinchi muhim yo'nalish o'zlashma asoslarning o'zbek tiliga integratsiyalashuvi bilan bog'liq. Piling, lifting, filler, toner, serum kabi xalqaro birliklar tayyor termin sifatida kirib kelishi mumkin, biroq ularning keyinchalik o'zbekcha sintaktik va morfologik vositalar bilan birikishi gibrid terminologik modellarni yuzaga keltiradi. Kosmetologik va dermatologik kabi hosilalarda xalqaro asos va milliy derivatsion imkoniyatning o'zaro ta'siri ko'rinadi.

Uchinchi, analitik nominatsiya kosmetologik terminlarning sezilarli qismini tashkil etadi. Teri parvarishi, qarishga qarshi vosita, quyoshdan himoyalovchi krem, terini namlantiruvchi vosita kabi ko'p komponentli birliklar murakkab tushunchalarni semantik jihatdan aniq ifodalashga imkon beradi. To'rtinchidan, semantik ixtisoslashuv umumxalq leksemalarining kosmetologik diskursda maxsus ma'no kasb etishi orqali yangi terminologik birliklarning yuzaga kelishiga xizmat qiladi.

Shunday qilib, o'zbek kosmetologiya terminologiyasi yopiq emas, balki ichki so'z yasash imkoniyatlari, xalqaro o'zlashmalar, analitik birikmalar va semantik terminlashuvning o'zaro ta'siri asosida rivojlanayotgan dinamik tizimdir. Terminlarni standartlashtirishda ularning shakli bilan bir qatorda ma'nosi, derivatsion mahsuldorligi, soha ichidagi o'rni va professional qo'llanishi hisobga olinishi lozim.

Mazkur xulosalar kosmetologiya terminlarining o'zbek tilidagi me'yoriy shakllarini belgilash, sohaviy izohli va tarjima lug'atlarini yaratish, shuningdek, tibbiy-estetik professional kommunikatsiyada terminologik aniqlikni oshirish uchun metodologik asos bo'la oladi. Kelgusidagi tadqiqotlarda kosmetologiya terminlarining derivatsion qatorlarini miqdoriy tahlil qilish, yangi neologizmlarning paydo bo'lish tezligini kuzatish va o'zbek, rus hamda ingliz tillaridagi parallel nominatsiyalarni korpus asosida qiyoslash maqsadga muvofiq.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Atamuratova N.Y. Semantic and etymologic specifics of terms related to cosmetology and their translation into Uzbek // Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi. – 2023. – № 4/4. – B. 22–25.
2. Atamuratova N.Y. Specific Features of Aesthetic Cosmetology Terminology in Uzbek and English Languages // Journal of Advanced Linguistic Studies. – 2025. – Vol. 12, No. 2. – P. 679–684.
3. Cabré M.T. Terminology: Theory, Methods and Applications. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 1999. – 248 p.
4. Dadaboyev H. O'zbek terminologiyasi. – Toshkent, 2019. – 118 b.
5. Hojiyev A. O'zbek tili so'z yasalishi tizimi. – Toshkent: O'qituvchi, 2007. – 168 b.
6. Plag I. Word-Formation in English. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 240 p.
7. Romashina O.Y., Trendevska S. Differential Characteristics and Semantic Features of English Borrowed Terms from the Field of Cosmetology in Russian and Macedonian Languages // Issues in Journalism, Education, Linguistics. – 2022. – Vol. 41, No. 3. – P. 608–616.

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, 6-oktyabr

Mas’ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM
ISTIQBOLLARI. II Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2026. – 200 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: Scienceproblems Team

Konferensiya o‘tkazilgan sana: 2026-yil, 2-oktyabr

ISBN 978-9910-8337-7-9

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.